

Nr. 1615/C/1688/III-5/2015

CONCLUZII

formulate de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție în cauza nr.2370/1/2015 a Înaltei Curți de Casație și Justiție având ca obiect următoarea chestiune de drept :

dacă judecătorul de cameră preliminară investit cu soluționarea unei plângeri formulate împotriva soluției de renunțare la urmărire penală are posibilitatea ca, în urma admiterii plângerii, să schimbe soluția din renunțare la urmărirea penală în clasare, atunci când petentul invocă unul din temeiurile de drept care atrag ca și consecință imediată pronunțarea unei soluții de clasare

În temeiul art.475 din Codul de procedură penală, prin încheierea din 23 aprilie 2015, pronunțată în dosarul nr.475/35/2014, Curtea de Apel Oradea, Secția penală și pentru cauze cu minori a sesizat Înalta Curte de Casație și Justiție, solicitând pronunțarea unei hotărâri prin care să se dea o rezolvare de principiu următoarei chestiuni de drept :

Dacă judecătorul de cameră preliminară investit cu soluționarea unei plângeri formulate împotriva soluției de renunțare la urmărire penală are posibilitatea ca, în urma admiterii plângerii, să schimbe soluția din renunțare la urmărirea penală în clasare, atunci când petentul invocă unul din temeiurile de drept care atrag ca și consecință imediată pronunțarea unei soluții de clasare.

1. Situația juridică premisă care a generat necesitatea rezolvării chestiunii de drept.

Prin rechizitoriul din data de 29 octombrie 2014, întocmit în dosarul nr.103/P/2013, Direcția Națională Anticorupție, Serviciul Teritorial Oradea a dispus, printre altele, în baza art.314 din Codul de procedură penală raportat la art.318 din același cod, renunțarea la urmărire penală împotriva petentei P.S. sub aspectul săvârșirii infracțiunii de încercare de a determina mărturia mincinoasă, prevăzută de art.261 alin.1 din Codul penal din 1968.

În fapt, s-a reținut că la data de 9 ianuarie 2014, petenta, în calitate de apărător ales al inculpatului P.C, cu ocazia audierii martorei O.G., i-a adresat acesteia anumite expresii folosind un ton amenințător și o atitudine de superioritate. Aceste expresii au fost percepute de martora „ca amenințări pentru declarația pe care o dăduse în calitate de martor în legătură cu inculpatul P.C”.

Împotriva soluției dispuse de procuror, petenta P.S. a formulat plângere, solicitând, în baza art.341 alin.6 lit.c din Codul de procedură penală, admiterea acesteia și schimbarea soluției din renunțare la urmărire penală în cea de clasare pe motiv că fapta nu există, iar în subsidiar pe considerentul că nu a fost săvârșită cu forma de vinovăție prevăzută de lege.

2.Scurte considerații privind admisibilitatea sesizării.

Procedând la analiza admisibilității sesizării, efectuată în conformitate cu art.475 din Codul de procedură penală, se constată că instanța care a sesizat Înalta Curte de Casație și Justiție este Curtea de Apel Oradea, Secția penală și pentru cauze de minori, investită cu soluționarea cauzei în ultimă instanță – plângere împotriva soluției de neurmărire sau netrimitere în judecată.

Întrucât potrivit art.341 alin.8 din Codul de procedură penală, încheierea prin care urmează a fi soluționată cauza pe fond este definitivă, nefiind supusă niciunei căi de atac, se observă că aceasta este singura etapă procesuală în care poate fi sesizată Înalta Curte de Casație și Justiție pentru dezlegarea prezentei probleme de drept.

Referitor la condiția prevăzută de art.475 alin.1 din Codul de procedură penală, respectiv ca problema de drept supusă analizei să nu mai fi constituit obiectul examinării instanței supreme, trebuie specificat faptul că

decizia nr.44 din 13 octombrie 2008, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție – Secțiunile Unite¹, deși oferă dezlegare unei probleme de drept asemănătoare, ar putea fi valorificată doar tangențial în această materie.

Astfel, se observă că hotărârea mai sus menționată nu rezolvă chestiunea de drept semnalată, întrucât aceasta reglementează exclusiv posibilitatea schimbării temeiului juridic al unei soluții de neurmărire penală, or în prezenta cauză se solicită a se lămuri dacă este permisă schimbarea chiar a tipului de soluție dispusă, din renunțare la urmărirea penală în clasare, și nu doar a temeiului juridic al acesteia.

De asemenea, referitor la condiția de admisibilitate privind necesitatea dezlegării chestiunii de drept semnalate pentru soluționarea pe fond a cauzei în care a fost invocată, trebuie menționat că această problemă de drept constituie principala solicitare a petentului expusă în cuprinsul plângerii sale și implicit o critică adusă soluției procurorului, astfel soluționarea plângerii depinde de rezolvarea acestei chestiuni de drept. Problema de drept a cărei lămurire se solicită determină în mod direct soluția care ar urma să fie dată acțiunii penale, adică dezlegarea raportului juridic penal născut ca urmare a încălcării relației sociale protejate prin norma de incriminare.

În consecință, în raport de cele expuse consider îndeplinite condițiile formale de admisibilitate a sesizării.

3. Instituția plângerii împotriva soluției procurorului din perspectiva problemei de drept supuse dezlegării.

Potrivit art.340 din Codul de procedură penală, persoana a cărei plângere împotriva **soluției de clasare sau renunțare la urmărirea penală**, dispusă prin ordonanță sau rechizitoriu, a fost respinsă conform art.339 poate face plângere, în termen de 20 de zile de la comunicare, la judecătorul de cameră preliminară de la instanța căreia i-ar reveni, potrivit legii, competența să judece cauza în primă instanță.

Soluțiile care pot fi pronunțate de judecătorul de cameră preliminară în această procedură, în cazul în care nu a fost pusă în mișcare acțiunea penală, sunt cele prevăzute de art.341 alin.6 din Codul de procedură penală și pot fi următoarele :

¹ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr.423, din 22 iunie 2009;

a). respinge plângerea, ca tardivă sau inadmisibilă ori, după caz, ca nefondată;

b). admite plângerea, desființează soluția atacată și trimite motivat cauza la procuror pentru a începe sau pentru a completa urmărirea penală ori, după caz, pentru a pune în mișcare acțiunea penală și a completa urmărirea penală;

c). admite plângerea și schimbă temeiul de drept al soluției de clasare atacate, dacă prin aceasta nu se creează o situație mai grea pentru persoana care a făcut plângerea.

Din perspectiva calității procesuale a persoanei care a formulat plângerea (suspect) și a criticilor punctuale invocate în cuprinsul acesteia se solicită examinarea posibilității legale de a fi aplicată ultima dintre soluțiile mai sus menționate.

Spre deosebire de Codul de procedură penală anterior care nu conținea o soluție de acest tip, noul Cod de procedură penală a preluat în cuprinsul său aspectele statuate prin decizia nr.44 din 13 octombrie 2008 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, Secțiunile Unite, prevăzând expres că, în procedura destinată soluționării plângerilor împotriva soluțiilor de neurmărire penală sau netrimitere în judecată, poate fi modificat temeiul juridic al clasării (art.341 alin.6 lit.c și art.341 alin.7 lit.d).

Ceea ce nu s-a avut în vedere la momentul modificării legislative intrate în vigoare la 1 februarie 2014 sunt soluțiile de renunțare la urmărirea penală.

Astfel, problema de drept invocată trebuie examinată inclusiv din perspectiva naturii juridice a instituției renunțării la urmărirea penală.

Se observă că, potrivit art.314 alin.1 lit.b din Codul de procedură penală, aceasta reprezintă una dintre soluțiile care pot fi dispuse de procuror în cursul urmăririi penale, fiind implicit o modalitate de rezolvare a cauzei penale.

În doctrină s-a arătat că renunțarea la urmărirea penală se prezintă ca fiind o instituție procesual penală cu caracter de noutate care vine să suplinească, în parte, cazurile de împiedicare a acțiunii penale prevăzute în art.10 alin.1 lit.b¹ și i din Codul de procedură penală anterior (lipsa gradului de pericol social al faptei, respectiv înlocuirea răspunderii penale)².

² I.Neagu, ș.a., Tratat de procedură penală - Partea specială - În lumina noului Cod de procedură penală, Universul Juridic, București, 2015, p.94

Această soluție are la bază introducerea în materia procesual penală a principiului oportunității urmăririi penale.

Din această perspectivă, art.318 din Codul de procedură penală stabilește care sunt condițiile de aplicare a renunțării la urmărire penală.

Prima dintre acestea vizează pericolul social abstract al infracțiunii, aprecierea asupra oportunității urmăririi penale fiind condiționată de legiuitor de pedeapsa prevăzută de lege pentru sancționarea infracțiunii care constituie obiectul urmăririi penale, respectiv pedeapsa amenzii ori cea a închisorii de cel mult 7 ani.

În ceea ce privește criteriile în baza cărora procurorul poate decide dacă este oportună efectuarea urmăririi penale, legea procesuală face referire la conținutul faptei, modul și mijloacele de săvârșire, scopul urmărit, împrejurările concrete de săvârșire, urmările produse sau care s-ar fi putut produce prin săvârșirea infracțiunii, persoana suspectului sau a inculpatului, conduita avută anterior săvârșirii infracțiunii și eforturile depuse pentru înlăturarea sau diminuarea consecințelor infracțiunii.

Criterii similare se regăseau și în cuprinsul art.18¹ din Codul penal din 1968 pentru stabilirea gradului de pericol social al unei infracțiuni.

Asemănarea dintre criteriile de aplicare ale celor două instituții juridice relevă faptul că renunțarea la urmărirea penală reprezintă corespondentul soluțiilor de scoatere de sub urmărire penală dispuse, conform procedurii anterioare, în cazul în care se constata lipsa gradului de pericol social al unei infracțiuni.

Or, în reglementarea anterioară, în procedura plângerii împotriva soluției de neurmărire penală sau netrimitere în judecată era posibilă schimbarea temeiului juridic al soluției dispuse de procuror din art. 10 lit.b¹ din Codul de procedură penală în orice alt temei de drept prevăzut de art.10 din același cod.

Astfel, prin decizia nr.44/2008, pronunțată în recurs în interesul legii, Înalta Curte de Casație și Justiție a statuat că *în cazul plângerii formulate în baza art.278¹ din Codul de procedură penală anterior de persoana față de care s-a dispus netrimiterea în judecată și care solicită schimbarea temeiului de drept al soluției dispuse prin rezoluție sau ordonanță ori dispoziția cuprinsă în rechizitoriu, în ipoteza unei instrumentări complete, instanța poate dispune schimbarea acestuia, în condițiile art.278¹ alin.8 lit.b din Codul de procedură penală anterior.*

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

Simplul fapt că renunțarea la urmărirea penală, în noua reglementare procesual penală, reprezintă o soluție de sine stătătoare, distinctă de clasare, nu justifică scoaterea ei din sfera de incidență a art.341 alin 6 lit.c din Codul de procedură penală pe considerentul că textul de lege se referă doar la soluțiile de clasare.

Prin interpretarea strict gramaticală a art.341 alin.6 lit.c din Codul de procedură penală s-ar putea susține că admiterea plângerii poate genera doar schimbarea temeiului juridic al soluției de clasare, respectiv schimbarea cazului prevăzut de art.16 alin.1 din Codul de procedură penală care a fundamentat adoptarea soluției dispuse de procuror.

Însă, această dispoziție legală trebuie supusă și interpretării logice, iar din această perspectivă argumentația juridică existentă în cuprinsul deciziei nr.44/2008 a Înaltei Curți de Casație și Justiție rămâne valabilă și conduce la concluzia că, într-o atare situație, plângerea poate fi admisă inclusiv pentru a se schimba soluția în sine și nu doar temeiul juridic al acesteia.

Astfel, similar art.278¹ din Codul de procedură penală anterior, nici art.336 din Codul de procedură penală în vigoare nu conține vreo limitare în privința sferei persoanelor care pot formula plângere împotriva soluției dispuse de procuror, condiționând exercitarea acestui drept doar de existența unei vătămări a intereselor legitime, urmând ca plângerea să vizeze aspectele ce constituie obiectul vătămării.

Prin urmare, rațiunile care au condus la pronunțarea deciziei în recurs în interesul legii se mențin, fiind aplicabile în cazul în care persoana care are calitatea de suspect/inculpat solicită justificat aplicarea vreunuia dintre cazurile prevăzute de art.16 din Codul de procedură penală și implicit schimbarea soluției dispuse de procuror.

O asemenea concluzie este în deplină concordanță cu prevederile art.21 din Constituția României și cu interpretarea dată art.6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului, prin care este garantat accesul liber la justiție, în sensul că orice persoană se poate adresa justiției pentru apărarea drepturilor, libertăților și intereselor sale legitime, în condițiile garantării dreptului la un proces echitabil.

De asemenea, similar legislației anterioare și în noua reglementare plângerea împotriva soluției procurorului reprezintă un drept

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

procesual al părții de a sesiza instanța pentru realizarea controlului judecătoresc asupra soluțiilor de neurmărire sau netrimitere în judecată dispuse de procuror.

Dacă în cazul procedurii anterioare instanța supremă a extins soluțiile care puteau fi pronunțate de judecător în această procedură pentru a se supune exigențelor constituționale și principiilor consacrate prin Convenția europeană, cu atât mai mult se impune a se include în sfera de aplicare a soluției prevăzute de art.341 alin.6 lit.c din Codul de procedură penală și posibilitatea admiterii plângerii în vederea schimbării soluției din renunțare la urmărire penală în clasare.

Deși au temeuri de drept diferite, respectiv unul dintre cazurile prevăzute de art.16 din Codul de procedură penală în cazul clasării și cel al lipsei interesului public în cazul renunțării la urmărirea penală, din perspectiva suspectului/inculpatului posibilitatea schimbării soluției de renunțare la urmărire penală cu cea de clasare, în situația în care o atare solicitare se dovedește a fi întemeiată, reprezintă o garanție a respectării art.6 din Convenția Europeană.

Această concluzie este susținută de însăși finalitatea unei astfel de plângeri formulate de suspect/inculpat care în exercitarea deplină a drepturilor sale urmărește obținerea unei soluții favorabile.

O concluzie contrară celei de mai sus ar lipsi de eficiență juridică un atare demers pentru simplul motiv că legiuitorul nu a inclus *expressis verbis* în cuprinsul art.341 alin.6 din Codul de procedură penală și soluția de renunțare la urmărirea penală.

O astfel de interpretare ar leza principiul accesului liber la justiție în cazul unui suspect/inculpat pentru care urmărirea penală s-a finalizat prin adoptarea unei soluții de renunțare la urmărirea penală, întrucât acesta nu ar avea posibilitatea să obțină o soluție de clasare chiar dacă solicitarea sa ar fi justificată prin datele concrete ale cauzei.

Mai mult decât atât, prin natura sa juridică plângerea adresată instanței împotriva soluției procurorului de neurmărire penală sau de netrimitere în judecată reprezintă o garanție a respectării principiului legalității în procesul penal, deoarece determină exercitarea controlului judecătoresc, prin intermediul judecătorului de cameră preliminară.

Din această perspectivă, limitele acestui control nu pot fi mai restrânse ca cele ale controlului ierarhic exercitat în cadrul Ministerului Public

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

prin procurorul ierarhic superior care are posibilitatea schimbării soluției dispuse de procuror.

În concluzie, similitudinea relevată de condițiile de aplicare ale celor două soluții examinate (scoaterea de sub urmărire penală întemeiată pe art.10 lit.b¹ din Codul de procedură penală anterior și renunțarea la urmărirea penală), necesitatea asigurării respectării principiilor constituționale și ale Convenției Europene, precum și garantarea respectării principiului legalității procesului penal prin exercitarea controlului judecătoresc asupra actelor procurorului reprezintă argumente temeinice pentru a se considera legală schimbarea soluției de renunțare la urmărire penală cu cea de clasare, în cazul plângerilor formulate de suspect sau inculpat.

Față de cele mai sus expuse,
În temeiul art.475 – 477 din Codul de procedură penală,

Vă solicităm

Pronunțarea unei decizii prin care chestiunea de drept supusă dezlegării să primească următoarea rezolvare :

„Judecătorul de cameră preliminară, investit cu soluționarea unei plângeri formulate împotriva soluției de renunțare la urmărire penală, are posibilitatea ca, în urma admiterii plângerii, să schimbe soluția din renunțare la urmărirea penală în clasare, atunci când petentul invocă unul din temeiurile de drept care atrag ca și consecință imediată pronunțarea unei soluții de clasare, cu condiția de a nu se crea o situație mai grea pentru persoana care a formulat plângerea ”.

**PROCUROR GENERAL,
Tiberiu-Mihail NIȚU**